

Skønlitteratur

Faglitteratur

Temaer

Debat

Læseklubber

Oprettet af: Litteratursiden

Anmelder

super admin

Litteratursiden.dk

Blog: [Vis seneste blogindlæg](#)

Kontaktmuligheder:

[Skriv besked](#)

Vis bruger

Glæden ved læsning – læsningens psykologi

[læsningens psykologi](#)

[læsning](#)

[læseglæde](#)

[skønlitteratur](#)

Oprettet: 01.04.2015 - 18:42

Psykolog Niels Møller fortæller om, at god litteratur kan give det stumme en stemme, lære os nyt om os selv og sågar give livet en ny retning.

Af Cand.psych. Niels Møller

De færreste mennesker spørger sig selv, hvorfor de læser litteratur.

De læser bare. Bærer deres læsevaner med sig som en

selvfølgelighed på linje med sovevaner, spisevaner og andre fortrolige

sysler. Men hvori ligger det særlige ved læsningen og litteratur? Hvis man arbejder med litteratur, kan det være et frugtbart spørgsmål at beskæftige sig med, da det kan give en dybere forståelse af litteraturens betydning og muligheder.

Tid sted og tempo

Når man læser, er man selv herre over tiden. Man bestemmer selv hvor, hvornår og hvordan man læser. Man vælger selv tempoet, man kan bladre frem og tilbage, læse en side to gange og springe andre over. Dette står i kontrast til store dele af vores øvrige liv, hvor ens tid og opmærksomhed ofte

bestemmes og beslaglægges af andre faktorer. Det gælder arbejdsliv, fritidsaktiviteter og de mange billedmedier, vi omgives af: når man ser en film, er rytme, tempo og pauser på forhånd bestemt, hvorimod rytmen i en læsesituation er din egen unikke, der kun er bestemt af forholdet mellem dig og værket. Det giver mulighed og frihed til i højere grad at skabe sine egne billeder. Bogen giver en grad af kompleksitet og nuancerigdom, der kan siges at være en mangelvare i det moderne samfund. Ofte laver vi særlige "ritualer" eller situationer ud af læsningen: vi trækker os tilbage i vores egen lille verden og "slukker" for resten.

På samme måde er man selv herre over stedet. Hvor vores omgivelser har en tendens til at være delt op i funktionaliteter, kan man læse alle steder. Derudover er bogen trådløs, løber ikke tør for strøm, skal ikke sluttes til eller lades op. Man kan føle og lugte den, tegne i den, lave æselører og tabe den på et stengulv uden den går i stykker.

"The Great missing link"

Et menneskeliv er på mange måder struktureret som en fortælling. Vi danner hele tiden narrative strukturer om os selv og andre og forsøger derigennem at skabe os sammenhængende, meningsfulde helheder. I sin *Poetik* formulerer Aristoteles, at en helhed er noget, der har begyndelse, midte og slutning. En helheds elementer kan aldrig rigtig falde på plads i et ordnet mønster, før slutningen er kendt. Først her kan forløbet overskues og give mening.

Et menneskeliv kan siges at være bygget op på samme måde. Vi lever alle i spændingsfeltet mellem fortid, nutid og fremtid, og det, der fuldender "værket", er afslutningen. I livet står vores egen afslutning dog åben og hen i det uvisse. Døden, eller slutningen, er det, den amerikanske universitetsprofessor Peter Brooks kalder "The great missing link". Han mener, at det grundvilkår, at vi ikke kender vores egen "slutning", er selve motivationen for at læse skønlitteratur. Når vi ikke kender vores egen helhed, søger vi den andetsteds, og det er netop den helhed, vi finder i det litterære værk.

Det er tale om det paradoks, at menneskers trang til hele tiden at gå fremad i livet er bundet til ønsket om at finde og kende afslutningen. Det er samme paradoks som Kierkegaard beskriver med den berømte sætning, at vi lever livet forlæns, men forstår det baglæns. Det er hele dette problemkompleks, som litteratur giver os mulighed for at beskæftige os med i en art eksistentiel leg. I den forstand går litteraturen ind i, undersøger og udfylder et eksistentielt tomrum, og netop heri, ligger dens store tiltrækningskraft.

Prøvehandling

Litteraturen giver os ligeledes mulighed for at prøve handlinger og følelser af, som ikke er mulige i det virkelige liv. I bogen bliver det irreversible reversibelt, og det faktiske bliver potentielt. Netop derfor giver læsning store muligheder for selvrefleksion og -udvikling. Bogen kan sætte ord på ting, som man nok har følt, men ikke kan tænke klart eller give udtryk for. God litteratur giver det stumme en stemme, definerer fornemmelser, stemninger og tilstande, der er undefinerlige for os. I den forstand kan litteratur lære os noget nyt om os selv – den kan få os til at se nye ting, formulere ubevidste tanker og følelser og sågar give livet en ny retning.

Overgangsobjekter – leg og kreativitet

Alt dette har paralleller til børns leg. Her sættes der parentes om det faktiske, og det mulige betones. På samme måde finder læsningen sted i et område, der ligger mellem fantasi og realitet, mellem værk

og læser, mellem de faktiske ord og læserens egen forestillingsverden.

Den engelske psykoanalytiker D. W. Winnicott har i sine begreber om leg og overgangsobjekter beskrevet dette område mellem ydre og indre, mellem det faktiske og det potentielle, mellem fantasi og virkelighed. Overgangsobjekterne tilhører det, Winnicott kalder det mellemliggende område. Det betyder, at det er den første symbolisering af noget ikke-mig, den første symbolisering af ”dig og mig”, den første symbolisering af det fraværende, der kan blive nærværende, netop når jeg har brug for det. Den første kreative præstation, hvor barnet skaber et udtryk om ”sig i verden”, arnestedet for kreativitet. Den første manifestation af en psykisk forarbejdning, der kan rumme, udtrykke og overkomme fravær og frustration. Og det første sted, hvor der skabes en indre tyngdekraft, et ankerpunkt og en sikker grund under fødderne. Som at gå fra at være psykisk set vægtløs, i et rum uden tyngdekraft, intet op og intet ned, intet ude og intet inde, et kaotisk og diffust sted, til et sted med mere orden og retningsangivelser. Det skaber platformen for psykisk udvikling, for identitet og levedygtig individualitet.

Et overgangsobjekt er barnets første leg og består i barnets vaner: en bestemt ble, et stykke stof eller andet, som repræsenterer barnet og moren, deres samhørighed og adskillelse. Dette objekt kan netop tages frem, af barnet selv, når moren ikke er der og bruges som trøst og beroligelse. Dette udvikler sig senere til brugen af bamser, mange børn har en yndlingsbamse, som er valgt af barnet selv. Ofte er det slet ikke de store flotte bamser, men en lille grim én, der vælges, og man skal vogte sig for at smide den væk, kritisere den eller vaske den – i så fald risikerer den at miste sin betydning.

Men hvordan forholder dette sig til læsningen? Overgangsobjekterne er kreativitetens og symboldannelse arnested. Det er dette, der aktiveres, når vi læser en bog, og det er derfor, der knytter sig alle disse ritualer til at læse litteratur. Vi fortsætter så at sige forfatterens kreative præstationer ved at udvikle et selvstændigt forhold mellem værk og læser. Det er i legen, at børnene lærer at omgås med symboler, at udvikle symboler og blive bedre i stand til at klare deres liv. Og mens vi er i legen, er vi selv forfattere af et værk. Langt de fleste mennesker husker ikke indholdet i deres legende forfatterskab, men næsten alle husker den tilstand man hensættes i, når den legende fortælling og kreativiteten tager over. Og det er denne tilstand af vibrerende, sætten hverdagen til side og lade kreativiteten råde, der pirres og appelleres til ved læsning af vedkommende litteratur. Vi genoplever nu og føres for en stund ind i det legende og skabende univers, vi som børn med lethed gik ind og ud af og får mulighed for igen at være de forfattere, vi engang selv alle var, eller rettere får mulighed for at være i den skabende tilstand. Vi udfylder værkets tomme pladser og skaber derigennem noget tredje. Dette er en afgørende grund til at læsning for mange mennesker udgør en uundværlig del af deres liv, hvor de får mulighed for at få en klarhed til se sig selv i verden og verden i sig selv.

Niels Møller er specialist i psykoterapi, klinisk psykolog, foredragsholder, underviser og mangeårigt medlem af en læseklub.

Du og 428 andre anbefaler dette. 428 personer anbefaler dette. Vær den første af vennerne.

Gennemsnit:

Din bedømmelse:

Ingen

[Send til en ven](#) [log ind](#) eller [opret konto](#) for at skrive kommentarer

Lignende indhold

Tema: Danmark Læser

Artikel: Frit valg på alle hylder? Når voksne bestemmer, hvad børn skal læse

Blogindlæg: Læs, læs, læs!!!

Blogindlæg: Hvorfor læse litteratur?

Anmeldelse: Den tålmodige sten af Atiq Rahimi

Blogindlæg: Derfor elsker vi at læse

Blogindlæg: Læsekredse- det er sundt for dig!

Blogindlæg: Drømmeprismet

E-mail: redaktionen@litteratursiden.dk - [Nyhedsbrev](#) - [Om Litteratursiden](#) - [Kontakt](#)